

daad en gedachte

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN
VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

33-ste JAARGANG, NUMMER 4, APRIL 1997

ISSN 1381-5199

DAAD EN GEDACHTE

Bij elke bijzondere handeling gaat het denken aan het doen vooraf. Bij het handelen van klassen of massa's blijkt de betekenis van het handelen pas achteraf. Hier gaat de daad vooraf aan het begrip.

Theo Maassen

ORGAAN GEWIJD AAN DE PROBLEMEN VAN DE ZELFSTANDIGE ARBEIDERSSTRIJD

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

DE UITGAVE ZAL WORDEN BEKOSTIGD UIT
VRIJWILLIGE BIJDRAGEN

Redaktie en administratie:
Schouw 48-11
8232 BD Lelystad
Postgiro 30 76 95

PROTEST VAN STAALARBEIDERS IN DUITSLAND EN BELGIË

DAT VORIGE maand, ongeveer tezelfdertijd, zowel in Duitsland als in België de staalarbeiders protestacties hebben gevoerd is niet toevallig. In beide landen waren de acties een direct gevolg van de ontwikkelingen op de staalmarkt. De Waalse arbeiders streden voor het behoud van hun banen, die teloor gingen doordat het staalbedrijf Forges de Clabecq failliet was gegaan en de productie had moeten stoppen. In het Roergebied streden de arbeiders eveneens voor het behoud van de werkgelegenheid. Daar dreigden - niet als gevolg van een faillissement - achtduizend banen te verdwijnen door de wijze waarop het staalbedrijf Krupp-Hoesch aanvankelijk op de marktsituatie dacht te moeten reageren: gesteund door onder andere de Deutsche Bank en de Dresdner Bank deed Krupp een zoals dat heet 'vijandig overnamebod' op concurrent Thyssen.

Waarmee men te maken had was de voor de ondernemers dringende noodzaak de Europese staalindustrie efficiënter te maken. Dat wil zeggen, dat men de kosten per werknemer nog verder omlaag probeerde te brengen dan in de achter ons liggende jaren al was geschied. Om dit doel te bereiken deden zich twee mogelijkheden voor: afslanking van het personeelsbestand en via reorganisatie en toepassing van een nieuw procédé de produktie van ruwstaal aanzienlijk eenvoudiger en goedkoper maken, o.a. doordat deze technologie ook minder arbeidskrachten vereist.

Voor het Waalse staalbedrijf maakten de al geruime tijd zeer slechte financiële resultaten, gevolg van de moordende concurrentiestrijd, de hiervoor vereiste investeringen onmogelijk. In het Roergebied zou de staalindustrie - gezien de betekenis van de eigen markt - na een eventuele fusie van Krupp en Thyssen kunnen overleven, dat wil zeggen beter opgewassen zijn tegen de mededinging van de staalindustrie in Zuid-Korea en Japan, alwaar de produktie per arbeider - met andere woorden: de uitbuiting - groter is dan waar ter wereld ook.

Maar hoe dan ook, zowel in het ene als in het andere (Belgische) geval stonden de belangen van het kapitaal haaks op de belangen van de arbeiders. De correspondent van *de Volkskrant* in Bonn had derhalve zeker gelijk, toen hij het optreden van de Duitse staalarbeiders "Klassenstrijd in de Ruhrpott" noemde. Maar hij had ongelijk toen hij schreef dat daar "de klassieke klassenstrijd weer *even terug* was".

In de eerste plaats is de klassenstrijd, de strijd die - net als hier thans - voortspruit uit de tegenstelling tussen kapitaal en arbeid, nooit 'weg' geweest. Er kan dus niet

beweerd worden dat hij “terug” is en al evenmin dat hij “even terug” is. Weet de desbetreffende, in Duitsland gestationeerde verslaggever niet, dat er in de achter ons liggende jaren en tot op heden zowel in het westen als in het oosten van dat land herhaaldelijk klassenstrijd gevoerd is, door metaalwerkers, door spoorwegpersoneel, door transportarbeiders, door personeel van de posterijen, om maar enkele categorieën te noemen?

Bovendien, wat bedoelde hij eigenlijk met het woord ‘klassieke’? Waarschijnlijk wilde hij daarmee zeggen, dat klassenstrijd eigenlijk tot het verleden behoort en dat het bij de actie van de staalarbeiders ging om een restant daarvan. Men hoeft slechts om zich heen te zien om het volstrekte tegendeel te constateren.

‘Klassiek’ waren noch de acties van de Duitse, noch die van de Waalse arbeiders voor wat betreft de vorm. De strijdvorm heeft trouwens bij het optreden van welke groep arbeiders ook herhaaldelijk verschilt. Ditmaal werd er niet bij de bedrijven van Krupp of Thyssen gepost. Weliswaar werd er in Dortmund door zesduizend staalarbeiders gedemonstreerd, werden er eieren naar Krupp-topman Cromme gegooid en werden beide betrokken staalbedrijven een tijdlang door staking platgelegd. Maar dertigduizend staalwerkers uit het Roergebied zijn naar Frankfurt am Main getrokken, dat de ‘financiële hoofdstad’ van de Bondsrepubliek is en waar grote banken hetzij hun hoofdzetel, hetzij filialen hebben. Daar werd in de allereerste plaats het glazen paleis van de Deutsche Bank belegerd, de bank die - naar inmiddels aan het licht was gekomen - in het diepste geheim alle medewerking verleende aan de geplande overname van Thyssen door Krupp.

De verontruste en woedende massa boekte met dit optreden succes. Niet alleen de vakbonden, maar ook de allesbehalve in het belang van de arbeidersklasse handelende sociaal-democratische leden van de Bondsdag konden onder druk van hun achterban dan wel van hun kiezersvolk niet anders dan zich uitspreken *tegen* een fusie, die zulk een groot verlies aan arbeidsplaatsen op zou leveren. Belangrijker was natuurlijk dat zij die de overname hadden voorbereid haastig in hun schulp kropen en overstag gingen.

Niet door de vakbeweging of de sociaal-democratische Bondsdagfractie is de overname van tafel geveegd, maar door het massale optreden van de staalarbeiders. Wat uiteindelijk na een week van onderhandelen tussen Thyssen, Krupp, de vakbond IG Metall, de ondernemingsraden, de banken en de regering van de deelstaat Nordrhein-Westfalen tot stand kwam, was een *bundeling* van beide staalgiganten onder leiding van Thyssen, dat in de nieuwe staalgigant *Ruhrstahl* een belang van zestig procent neemt.

Er zullen de komende tijd weliswaar toch nog zo’n 6600 banen verdwijnen, waarvan er 4600 toch al ‘weggesaneerd’ zouden worden, maar anders dan gevreesd moest worden zullen er géén gedwongen ontslagen vallen. Daarmee was de druk van de ketel. De woedende arbeiders rond de bankgebouwen hadden, evenals eerder de woedende mijnwerkers rond de bondskanselierij in Bonn, de kracht van gezamenlijk optredende arbeiders bewezen.

In een gesprek met *NRC/Handelsblad* heeft de topman van het Nederlandse staalbedrijf Hoogovens commentaar geleverd op de jongste ontwikkelingen in de Duitse staalindustrie die hij beschouwde als een gevolg van de internationale concurrentie en de toenemende privatisering. Uit zijn woorden blijkt, dat de Europese staalindustrie een nauwere samenwerking van Krupp en Thyssen wel min of meer had verwacht. De topman van Hoogovens zei ook dat hij niet uitsloot dat er als reactie op de vorming van de nieuwe staalgigant Ruhrstahl in de Europese staalindustrie meer concentraties zullen

volgen. Als hij gelijk heeft mag men, lijkt ons, ook nog op diverse acties van staalarbeiders rekenen.

In België heeft de sluiting van het staalbedrijf Forges de Clabecq niet alleen tot massale protesten geleid, maar ook tot een massale en hevige 'veldslag' tussen de protesterende arbeiders en de Belgische Rijkswacht, die op een dergelijk gevecht in het geheel niet voorbereid was.

De Waalse staalarbeiders trokken, evenals een aantal jaren geleden de mijnwerkers uit Belgisch Limburg deden, in massa naar Brussel en hadden, evenals destijds de mijnwerkers maar anders dan de Rijkswacht een confrontatie met deze ordebevaarders wel voorzien. De mijnwerkers wapenden zich destijds met grote ijzeren staven; de staalarbeiders waren uitgerust met bulldozers. Toen de Rijkswacht probeerde ze op de snelweg van Luik naar Brussel probeerde tegen te houden, bleken deze bulldozers bijzonder geschikt voor het omkieperen van de busjes der aangevoerde ordehandhavers, die een smadelijke nederlaag leden.

Zoals te verwachten viel konden de boze demonstranten de door de bedrijfssluiting geschapen situatie niet meer veranderen. Een succes zoals de Duitse staalwerkers behaalden was voor hen niet weggelegd. Betekenis kreeg hun optreden echter wel door de wijze waarop zij de Rijkswacht in het defensief wisten te dringen en daarbij bewezen, dat massaal optredende en hun eigen strijdmethoden hanterende arbeiders wel degelijk opgewassen zijn tegen het machtsapparaat van de kapitalistische staat.

- 0 -

KOHL GING NIET WERKELIJK DOOR DE KNIËN

DE ACTIE van de Duitse kompels in het Roergebied is zo geëindigd als te voorzien viel: met een compromis. "De mijnwerkers", zo schreef de correspondent van *NRC/Handelsblad* de dag nadat dit tot stand kwam, "kunnen opgelucht adem halen. Gedwongen massa-ontslagen zijn van de baan." Of de opluchting werkelijk zo groot is als men uit deze woorden zou kunnen opmaken valt te betwijfelen. Weliswaar sprak Wolfgang Clement, de sociaal-democratische minister van economische zaken in de deelstaat Nordrhein-Westfalen, waarbinnen het Roergebied gelegen is, van "een goed resultaat" en uitte zich ook Hans Berger, de leider van de vakbond IG Bergbau in gelijke geest. Maar wie niet alleen maar op deze jubelkreten let, maar het compromis wat nauwkeuriger bekijkt vraagt zich af of het niet zo is, dat men net heeft willen doen, alsof er reden tot juichen zou zijn.

Op 14 maart noemde de correspondent van *de Volkskrant* in Bonn het uiteindelijke resultaat van de opstand der mijnwerkers "per saldo [. . .] een politieke overwinning voor Kohl en zijn centrum-liberale coalitie". Dat lijkt ons wat meer in overeenstemming met de realiteit dan de opgeklopte voldoening van de minister en de vakbondsmen. Wat Berger aangaat: die heeft moeten toegeven dat hij "niet in een juichstemming verkeerde", wat betekent, dat hij met anders klinkende woorden alleen maar indruk wilde maken op de achterban.

"Onze strijd heeft resultaat gehad", zei Berger, die daarbij vergat dat het een strijd van de mijnwerkers betrof en dat de voornaamste bijdrage van de vakbond daaraan hierin bestond, dat hij er in was geslaagd de woedende duizenden die de arbeid hadden

neergelegd en naar de regeringszetel waren getrokken, tot een vertrek uit Bonn te bewegen.

“De kaalslag is van tafel”, zo sprak Berger. Hij verzuimde om er aan toe te voegen, dat deze kaalslag, de volledige sluiting van de kolenmijnen, alleen maar gedeeltelijk en dan nog slechts v o o r l o p i g van tafel was. Thans zullen niet alle mijnen gesloten worden, maar enkele wel degelijk en over de resterende zal opnieuw onderhandeld worden in 2005.

Thans gaan er altijd nog acht van de achttien mijnen dicht. Van de 86.000 mijnwerkers die ondergronds werken zullen er tot 2005 48.000 worden omgeschoold en volgens minister Clement zal het nu bereikte compromis in Saarland en Nordrhein-Westfalen maar liefst 100.000 arbeidsplaatsen kosten.

Bondskanselier Kohl heeft een compromis bereikt door minimale toezeggingen te doen. Hij is wel door de knieën gegaan, maar niet helemaal, om precies te zijn: nauwelijks. Om nog iets precieser te zijn: hij heeft slechts een spierinkje uitgegooid om een kabeljauw te vangen, de ‘kabeljauw’ van de IG Bergbau. Dat hij daarbij ook de kompels zou hebben gevangen valt moeilijk te geloven. Uit protest tegen het compromis hebben een paar honderd mijnwerkers in het bezit van een motor met brullende motoren een tijdlang rondjes gedraaid door het regeringscentrum in Bonn. Een van die motorrijders heeft voor de Duitse televisie in klare bewoordingen te kennen gegeven hoe of de vlag er uiteindelijk bij stond. “We zijn verneukt”, zo zei hij.

- 0 -

EEN GOEDE FILM, MAAR EEN DIE DE HALVE GESCHIEDENIS VERTELT.

HET IS AL geruime tijd geleden, dat de film *Land and Freedom* (Land en Vrijheid) van de Britse cineast Ken Loach in de bioscoop te zien was. Op Paaszondag konden ook de televisiekijkers ervan genieten. De film handelt over een bepaalde episode van de Spaanse burgeroorlog, de tijd tussen 19 juli 1936 - de dag waarop de Spaanse arbeiders naar de wapens grepen om de staatsgreep van Franco te keren - en midden mei 1937, dat wil zeggen kort na de beruchte meidagen in Catalonië.

Zoals van Ken Loach te verwachten viel is het van het begin tot het einde een goede en boeiende film. Maar hieraan moet meteen worden toegevoegd, dat een film en zeker een speelfilm, niet het geschikte medium is om het verloop van de geschiedenis met al zijn complexiteit en al de achtergronden te verduidelijken.

Loach zelf heeft gezegd: “De Spaanse revolutie werd neergeslagen als gevolg van de toenmalige internationale politiek van de Russische Communistische Partij, waarbij die politiek gesteund werd doordat de Westerse mogendheden onder één hoedje speelden met het Spaanse fascisme”. Het optreden van de Spaanse bolsjewiki, gericht zowel tegen de POUM (Partido Obrero d’Unificación Marxista) als tegen de Spaanse anarchisten vormt de rode draad van het verhaal van Loach.

Dat de door de Spaanse bolsjewiki gedomineerde regering niets achterwege heeft gelaten om de milities van zowel de POUM als de anarchisten na ze slecht van wapens te hebben voorzien ook ontwapend en tenslotte zelfs vervolgd heeft, dat maakt de rolprent bijzonder duidelijk. De film verscheen op het beeldscherm in een programma van de VPRO. Het programmablade bevatte een kleine inleiding. Daarin kon men lezen:

“Het zwaartepunt van Land and Freedom ligt bij de onderlinge verdeeldheid van het verzet [. . .] Aan de ene kant de stalinisten, die zowel Franco willen verslaan als tegelijkertijd de revolutie winnen, aan de andere kant de pragmatici, die eerst de oorlog willen winnen en pas daarna een revolutie ontketenen.” Dit zijn niet de woorden van Loach, maar die welke de schrijver van de inleiding uit zijn duim gezogen heeft. De waarheid is anders!

De stalinisten wilden niet èn de strijd tegen Franco winnen èn de revolutie tot een goed einde brengen. Hierdoor juist ontstond het grote conflict tussen enerzijds hen, de burgerlijke republikeinen - waarvan ze zich nauwelijks onderscheidden - en anderzijds de beide genoemde stromingen. De anarchisten en de POUM huldigden de mening, dat alleen dan wanneer de revolutie verder voort zou schrijden, een zege op Franco mogelijk was. Zij wilden, anders dan de stalinisten, de revolutie niet uitstellen, ook al omdat ze beseften, dat zoiets een uitstel tot St. Juttemis zou zijn.

Toegegeven, de ideologische verschillen tussen de diverse groeperingen die de wapens tegen Franco hadden opgenomen, laten zich in een film en zeker niet in een speelfilm behandelen, laat staan verduidelijken. Maar dit betekent juist, dat Land and Freedom een aspect laat zien mede omdat de rolprent de achtergrond ervan niet k a n laten zien. Vandaar dat wij in de titel van deze bespreking gesproken hebben van een film, die slechts ‘de halve geschiedenis vertelt’.

Loach vertelt niet de geschiedenis van de Spaanse revolutie. Hij vertelt, dat de Spaanse bolsjewiki - we citeren zijn eigen woorden - deze revolutie “hebben verraden”. Dit is een typisch trotskistische zienswijze. Het is dezelfde zienswijze, die men kan aantreffen in iedere trotskistische beschouwing van de Russische revolutie van 1917.

Onze lezers weten, dat wij er een andere opvatting op na houden. Wij zien dat wat er in Spanje tussen 1937 en de zege van Franco in 1939 is gebeurd, als een fase van de revolutie die al in 1931 in Spanje begon. De Spaanse ‘republikeinen’, de Spaanse sociaal-democraten en de Spaanse bolsjewiki zijn de ‘voltrekkers’ van deze burgerlijke omwenteling. De bolsjewiki in Spanje hebben de revolutie niet ‘verraden’, ze zijn met leugen, bedrog en geweld opgetreden tegen ieder die ook maar even de grenzen van een dergelijke omwenteling overschreed. Maar juist wanneer de revolutie verder zou zijn gedreven zouden de militaire mogelijkheden van de Spaanse republiek veel en veel groter zijn geweest.

Tegen een modern leger - dat schreef lang geleden Friedrich Engels al in een brochure, die gewijd was aan verzetsbewegingen in Italië - kan alleen met succes worden gestreden door wat men heden ten dage ‘partizanen’ zou noemen. Een dergelijke ‘partizanenstrijd’ werd nu juist min of meer gevoerd door de milities van de POUM en zeker door de milities van de anarchistische CNT-FAI (de Colonne Durruti) Die partizanenstrijd werd gesteund doordat zeker in Arragon een begin was gemaakt met collectivisaties, d.w.z. met nieuwe productieverhoudingen, die het élan en de kracht van de strijdenden niet weinig versterkten.

Ruim een jaar geleden werd de film van Loach ook besproken in de Franse editie van Echanges (nr. 81 van jan./juni 1996). De recensent, die terecht opmerkte, dat Loach kennelijk de gebeurtenissen bekeken heeft vanuit het gezichtspunt van de POUM en die ook zeer terecht de filmische kwaliteiten ervan roemde, schreef naar onze mening ten onrechte, dat de film een beeld gaf van de *sociale* werkelijkheid. Dit nu doet de film juist niet. De film belicht, zoals we hierboven ook al opmerkten, een bepaald *politiek* aspect.

Om een voorbeeld te noemen: de sociale veranderingen, die de Spaanse landarbeiders in Arragon hebben doorgevoerd, komt wel ter sprake, maar de betekenis daarvan in het kader van de Spaanse burgerlijke revolutie blijft onbesproken. De veranderingen, die er het gevolg van waren op het platteland, komen niet in beeld. Dit laatste is veel duidelijker het geval in de film, die ooit door Hanneke Willemse is vervaardigd, de film *Ni Peónes ni Patrónes*.

In deze rolprent ziet men hoe er na de collectivisatie op het land gewerkt wordt. In *Land and Freedom* wordt over de collectivisatie door dorpsbewoners gediscussieerd. Er is in deze film wel *sprake* van de enorme uitbuiting en onderdrukking van de Spaanse landarbeiders, maar beelden daarvan ziet men niet. De grote tegenstelling tussen arm en rijk in het semi-feodale Spanje wordt verteld, maar niet getoond. We willen hiermee niets aan Loach verwijten. Zijn rolprent is op locatie gemaakt en van deze tegenstelling, waarvan we hier spreken, valt in het moderne, post-franquistische Spanje niets meer te bespeuren. Zelfs als Loach het gepoogd zou hebben, zou die poging tot mislukking zijn gedoemd.

Toen de film van Loach in Parijse bioscopen draaide, protesteerden Franse anarchisten. Ze vonden, dat Loach te weinig de 'revolutionaire betekenis' van de Spaanse anarchisten toonde. Indien de trotskist Loach dat wel zou hebben gedaan, liever gezegd wel zou hebben gepoogd, dan zouden wij wederom erop hebben gewezen, dat hij slechts de halve historische waarheid toonde. Als Loach zich met de anarchisten wat uitvoeriger zou hebben beziggehouden, dan zou hij, wilde hij de werkelijkheid geen geweld aan doen, iets hebben moeten laten zien, wat men in een film niet tonen kán: de deelneming van Federica Montseny en Juan Garcia Oliver aan de regering-Caballero. Hij zou ook hebben moeten laten zien - wat in een film alweer niet kan - dat deze ministers van de CNT in de regering-Caballero in de meidagen van 1937 in Barcelona de arbeiders hebben weten over te halen hun wapens neer te leggen, iets waardoor hun onderdrukking door de bolsjewieken mogelijk werd.

Loach kon dit alles niet tonen, ook al omdat bij beelden en dialogen, gevoerd in het een of andere partijbureau of in het werkvertrek van minister-president Caballero, de spanning uit het verhaal zou zijn verdwenen, om niet te zeggen de film saai zou zijn geworden, iets wat hij nu per se *niet* is. Hierboven schreven we al, dat op locatie werd gefilmd. Zowel aan Loach als aan zijn cameraman of -vrouw alle hulde! De beelden zijn schitterend.

De Franse recensent waarvan we zojuist spraken schreef, dat Loach min of meer geïnspireerd moet zijn geweest door het boek van George Orwell *Saluut aan Catalonië*. Dat zal wel hierdoor komen, dat de film verhaalt van een jonge Engelsman uit Liverpool, die naar Spanje vertrekt om daar mee te strijden tegen Franco en die dan wordt ingelijfd bij een brigade van de POUM, ofschoon hij een lidmaatschapskaart van de Britse CP op zak heeft. Orwell was zeker geen lid van de Britse CP, maar sympatiseerde, als wij ons niet vergissen, met de ILP (Independent Labour Party). Maar dit is natuurlijk niet zo belangrijk.

Op een gegeven moment, tijdens zijn verlof als gewonde in Barcelona, komt de jonge Engelsman achter de werkelijke houding van de Spaanse CP. Een dergelijk verlof in Barcelona heeft ook Orwell gekend. Hij beschrijft dan hoe zich voor zijn ogen in deze stad de veranderingen in het revolutionaire klimaat zichtbaar worden. Dit relaas van Orwell is op zijn wijze een meesterlijke beschrijving van het historische proces.

Bij Loach - en dat kon natuurlijk ook niet anders - ziet men daarvan niets. De mogelijkheden, die hem geboden werden, verklaren waarom de rolprent een soort van

'pijl' vormt, waarmee de bolsjewistische leugens en de bolsjewistische mythen worden doorboord.

Ieder, die aan deze mythen nog enig geloof hecht, ieder die werkelijk omtrent de Spaanse CNT en de POUM dat gelooft, wat lieden als Santiago Carrillo of Lister hebben rondgestrooid, zou de film moeten zien. Met de ontmaskering van dit alles heeft Loach niet alleen boeiende taferelen op het witte doek gebracht, maar tevens een bijdrage geleverd tot de historische waarheid, hoe beperkt dan ook. (CB).

- 0 -

OOK DE BRITSE PARTIJEN LIJKEN STEEDS MEER OP ELKAAR

DE TIJD dat politieke partijen zich duidelijk van elkaar onderscheidde ligt ver achter ons. Ooit was er een die de belangen van de grootgrondbezitters verdedigde, een andere die de spreekbuis was van het handelskapitaal, een derde die opkwam voor de industriële ondernemers en later een vierde die ijverde voor de politieke emancipatie van de arbeidersklasse en voor de hervorming van het kapitalisme die daar onlosmakelijk mee verbonden was.

In de loop van deze eeuw zijn de verschillen tussen de diverse bedrijfstakken hoe langer hoe kleiner geworden en is er bovendien sprake geweest van een reeks sociale en politieke veranderingen die geresulteerd hebben in wat doorgaans de 'verzorgingsstaat' heet, maar wat men ook een beter functionerend kapitalisme kan noemen. Als gevolg hiervan is de taak van de politieke partijen veranderd en daarmee ook het karakter van de politiek.

De partijen, met inbegrip van de sociaal-democratie, fungeren niet langer als de behartigers van *b i j z o n d e r e* belangen, zij behartigen, zij het elk op eigen wijze, het *a l g e m e n e* belang van het kapitaal. In het parlement - liever gezegd in de diverse parlementen - wordt niet zozeer nog politiek bedreven dan wel een bestuurlijke taak vervuld. Hierdoor zijn niet alleen de partijen hoe langer hoe meer op elkaar gaan lijken, maar is ook de politieke belangstelling steeds geringer geworden.

Deze ontwikkeling vormt onder meer de verklaring voor de verandering die zich - vooral na de verwezenlijking van de politieke emancipatie der arbeidersklasse - voltrokken heeft bij de sociaal-democratie, een verandering die, hoewel duidelijk zichtbaar, niettemin meer een schijnbare dan een wezenlijke is.

Wat nu de overeenkomst van de sociaal-democratie met andere partijen betreft, zij wordt niet slechts door ons geconstateerd, maar evenzeer door woordvoerders van andere stromingen. Om allereerst twee Nederlandse voorbeelden te noemen: meer dan eens heeft de liberale fractievoorzitter Bolkestein te kennen gegeven dat het huidige kabinet, waarin ook diverse ministers en staatssecretarissen van de PvdA zitten, een beleid voert waarmee de VVD zich zeer wel kan verenigen. Op zondagavond 6 maart jongstleden heeft de bekende VVD-er Wiegel zich in het televisieprogramma NOVA ongeveer met gelijke woorden uitgelaten.

De gang van zaken is niet een typisch Nederlands verschijnsel. Elders valt precies hetzelfde te constateren. Eind maart schreef de Londense correspondent van *de Volkskrant* dat er "tussen de politieke opvattingen van Labour en Conservatieven op veel punten amper enig verschil bestaat". Dezelfde journalist merkte ook op, dat "de gemid-

delde Brit [. . .] een diepe afkeer van de politiek heeft gekregen." Volgens hem wordt die afkeer veroorzaakt door "het rituele bekvechten tussen Labour en de Conservatieven".

Naar onze mening ligt de oorzaak dieper. Waar van 'afkeer' wordt gerept kan beter van onverschilligheid worden gesproken. Die onverschilligheid spruit voort uit wat wij hierboven een verandering, in feite een vervlakking, een vervaging van de politiek hebben genoemd. In 1992, derhalve lang voordat Tony Blair het ware karakter van de Labourpartij onthulde, zag van de Britten jonger dan 25 jaar al 43 procent van een gang naar de stembus af.

In de Schotse krant *The Herald* is de verandering op treffende wijze beschreven. Er werd herinnerd aan de jaren vijftig toen op belangrijke verkiezingsbijeenkomsten niet alleen de aanhangers van een bepaalde partij verschenen, maar ook de tegenstanders. Zij zorgden er voor 'spektakel', voor 'theater'. Anders gezegd: er was leven in de brouwerij. Dertig procent van de kiezers verscheen op zulke vergaderingen. In 1992 waren het er nog geen drie procent! *). *The Herald* constateert dat "de Britse politiek van het volk vervreemd is".

Met iets andere woorden wordt hier (en elders) hetzelfde geconstateerd. Men spreekt dan zijn bezorgdheid uit over de grote en groter wordende afstand tussen de politici en de burgerij. Daarbij wordt dan die afstand geweten aan het gedrag en aan de werkwijze van de politici, maar n i e t verklaard uit de door de ontwikkeling van het kapitalisme veroorzaakte gewijzigde maatschappelijke verhoudingen waarop wij zopas - zij het uiterst beknopt - hebben gewezen. Maar deze, allesbehalve toevallige wijzigingen zijn onomkeerbaar. De tijd van grote - want principieel - politieke debatten en van kleurrijke figuren is voorbij. Zij die tegenwoordig in vergaderzaal of parlement het woord voeren kunnen niet meer worden vergeleken met edele ridders die bepaalde kleuren verdedigden, doch hoogstens met Don Quichotte.

---

*) De tekst in *The Herald* werd op 5 april j.l. weergegeven door *NRC/Handelsblad*, waaruit wij op onze beurt citeren.

- 0 -

EEN BRITSE STUDIE OVER DE DUITSE REVOLUTIE VAN 1918

NAAST DE VELE boeken, die gewijd zijn aan de Duitse revolutie van 1918 kan de door Chris Harman geschreven studie *The Lost Revolution* worden aanbevolen aan lezers, die de Engelse taal machtig zijn. De schrijver is een trotskist en dat is onmiskenbaar. Niettegenstaande een visie, die aanzienlijk verschilt van de onze, valt het boek toch te roemen vanwege de ijver, waarmee de auteur zijn onderwerp heeft bestudeerd en de talrijke bronnen, die hij heeft geraadpleegd.

Chris Harman is ijverig geweest en - afgezien dan van zijn visie - ook zeer zorgvuldig. Het boek bevat een index van maar liefst 9 bladzijden van de geraadpleegde literatuur en van de behandelde onderwerpen. Daarenboven treft men ook een lijst aan met de namen van de personen, die ter sprake zijn gekomen, telkens vergezeld van een korte biografie. Bijna alle belangrijke figuren, zowel die van 'links' als die van

rechts, komen aan bod en de schrijver blijkt uitstekend op de hoogte van allerhande zaken.

Op de trozskist Chris Harman valt niettemin vanuit ons standpunt nog wel het nodige aan te merken. Hij heeft weliswaar volkomen gelijk, dat door de nederlaag van de Duitse revolutie, waarvan de laatste opflukking dateert van 1923, de weg voor Adolf Hitler was gebaad. Maar zoals hij het ziet is de Duitse revolutie door de sociaal-democraten en ook door de bolsjewiki 'verraden'. En waar Harman spreekt van 'verraad' en van de 'bolsjewiki' bedoelt heeft hij steeds het oog op de *stalinisten*. Dat beide revoluties, zowel de Russische als de Duitse, in wezen een burgerlijke omwenteling waren, daarvan bespeurt men in zijn tekst niets.

Bij al zijn ijver en zorgvuldigheid vertoont zijn studie ook mankementen, die typisch het gevolg zijn van zijn trozskisme. Om een enkel voorbeeld te noemen: Harman ziet heel duidelijk, dat de Duitse sociaal-democratie naar niets anders streefde dan naar een hervorming van het kapitalisme. Hij spreekt echter over een sociaal-democraat als Kautsky bijvoorbeeld op precies dezelfde wijze als Lenin en Trozki altijd over hem gesproken hebben. Bovendien verklaart hij de uiteindelijke nederlaag van de Duitse revolutie uit dat, wat hij voor de nederlaag van de Russische revolutie houdt: oorzaak Stalin!

Niettemin, wie feiten wil raadplegen kan het boek van Harman als een goede bron beschouwen. Het verscheen (330 blz.) bij de uitgeverij Bookmarks, Seven Sisters Road 265, London N4 2DE. Al te goedkoop is het niet, het kost £ 9,- d.w.z. ongeveer f 30,-.

- o -

NOGMAALS DE STAKING VAN DE SPAANSE VRACHTAUTOCHAUFFEURS

IN HET februarinummer van Daad & Gedachte besteedden wij aandacht aan de staking van de Spaanse vrachtautochauffeurs, die aan hun eisen kracht bijzetten met een blokkade van de doorgaande grote wegen, zoals voorheen ook de vrachtautochauffeurs in Frankrijk deden. Toen wij het desbetreffende artikel voor ons februarinummer schreven, beschikten wij nog maar over beperkte informatie. Inmiddels ontvingen wij nadere bijzonderheden, zowel omtrent het verloop van de actie als over de afloop ervan. Daarom komen wij nog even in het kort op de eind februari geëindigde actie terug.

Allereerst nog enkele feiten betreffende de omvang, de toegepaste methoden en de gevolgen van de staking voor de Spaanse economie en het openbare leven in Spanje. Uit de ontvangen mededelingen blijkt, dat de Spaanse chauffeurs méér hebben gedaan dan alleen maar de wegen versperren.

Er zijn door de actie van de chauffeurs verscheidene grote bedrijven in Spanje geweest, die gedwongen werden met hun productie te stoppen. Hiertoe behoorden vooral vrijwel alle Spaanse vestigingen van bekende Europese autofabrieken en zelfs de Renault-fabriek in het Portugese Palmela ten zuiden van Lissabon. Voorts wisten de stakers de distributie van benzine en dieselolie naar diverse tankstations ernstig te belemmeren. Hoewel er sprake was van een optredend tekort aan vis en andere levensmiddelen tengevolge van het lamgelegde transport, werd verder het Spaanse bedrijfsleven niet ernstig gehinderd.

Tot de lamgelegde autofabrieken behoorden die van Nissan in Avila en Pamplona,

hetgeen gebeurde doordat de stakers de doorgang versperden aan de trucks die onderdelen aanvoerden. Stilgelegd werden ook de fabrieken van respectievelijk Peugeot in Villaverda en van Citroën in Vigo.

Kort voor het einde van de staking verklaarde de directie van de Ford-fabriek in Valencia dat ze 3.000 arbeiders naar huis zou moeten sturen als de staking nog langer zou duren. Bij gebrek aan onderdelen zou de Volkswagen-fabriek in Barcelona binnen enkele dagen voor haar 4.500 arbeiders geen werk meer hebben.

In de regio Cantabria in het noorden van Spanje en in Spaans Baskenland kwam het tot botsingen tussen stakende chauffeurs en de Spaanse politie. Daarbij vonden enkele arrestaties plaats. Een Spaans toeleveringsbedrijf in Santander zag zich gedwongen om voor Engeland, Frankrijk en Italië bestemde onderdelen per heliëchter te versturen. Even buiten Burgos in Noord-Spanje werden twee trucks die de blokkade probeerden te doorbreken aangevallen met benzinebommen en dientengevolge ernstig beschadigd. In de buurt van Lodosa werd een niet-stakende vrachtautochauffeur gewond door een naar hem gegooid steen. Anderen die zich niet aan de blokkades wilden sturen, zagen de banden doorgeprikt en de voorruit vernield.

Maar de onderhandelingen met de Spaanse overheid leverden na vijf dagen geen enkel resultaat op. De stakingsleiders verklaarden dat zij enig resultaat in de naaste toekomst toch wel voor mogelijk hielden. Daarom besloten de 3.500 stakende chauffeurs hun actie te beëindigen. De staking had twee weken geduurd.

- 0 -

TWEE MENINGEN OMTRENT HET "REËEL BESTAANDE SOCIALISME"

OVER HET zogenaamde 'reëel bestaande socialisme' lezen wij dezer dagen in een Duits tijdschrift *) twee interessante uitspraken. De ene is afkomstig van Rudi Dutschke en luidt als volgt: "In het reële socialisme is alles reëel behalve het socialisme".

De tweede uitspraak is een veel verbreide mening, waarvan allerhande variaties bestaan. Deze uitspraak luidt als volgt: "Het reële socialisme was de poging om de socialistische en communistische utopie te verwezenlijken. Wie het daarmee eens is zal het er ook mee eens zijn, dat de onvermijdelijke consequenties van deze utopie bestaan hebben uit: de dictatuur van één partij; een allesbehalve efficiënte economie; privileges voor wat betreft de macht en de beschikking over consumptiegoederen voor de nieuwe heersende klasse, bestaande uit partijbonzen en beambten van de staat; beroepsverboden; gevangenis; psychiatrische inrichtingen; arbeidskampen; moord op de tegenstanders van het systeem; enz."

Dat deze tweede uitspraak de werkelijkheid goed weergeeft, daarover kan geen meningsverschil bestaan, met dien verstande dat dit reële socialisme natuurlijk geen poging was om iets van het socialisme of communisme te verwezenlijken. Dit laatste is er natuurlijk v o l s t r e k t n a a s t .

Daarentegen valt er in het geheel niets in te brengen tegen de mening van Rudi Dutschke. Alles was heel erg reëel, behalve het socialisme!

---

*) Die Aktion, Afl. 165/169.

- 0 -

**EEN FRAGMENT VAN EEN STIEKEM
AFGELUISTERD GESPREK**

- A.: "... En waar staat dat dan als ik u vragen mag?"
B.: "Waar staat wat?"
A.: "Dat van die filosofen. En dat het er op aan komt de wereld te veranderen."
B.: "O dat! In de thesen natuurlijk."
A.: "Thesen? ..."
B.: "Doet u nou niet zo onnozel meneer. U weet dat toch ook wel. De thesen over Feuerbach. De elfde these om precies te zijn."
A.: "Ach die! Ja natuurlijk. Maar daar staat toch niet dat de filosofen ..."
B.: "U moet dat niet zo letterlijk nemen."
A.: "Wilt u zeggen dat u Marx soms niet letterlijk neemt maar altijd wel degelijk letterlijk als dat u beter uitkomt?"
B.: "Bij een verandering van de wereld gaat het uiteraard om het weten, het weten om wat voor verandering het gaat!"
A.: "U bedoelt, dat er dus een beroep wordt gedaan op hen die het weten?"
B.: "Uiteraard. Op een voorhoede."
A.: "U bedoelt de voorhoede van hen die het beter weten. De voorhoede van de betweters?"
B.: "U wilt toch niet zeggen ...?"
A.: "Ik wil u er alleen maar op wijzen, dat in de derde these, waarover ik bijna nooit een voorhoedeman of vrouw hoor spreken, uitdrukkelijk tegen voorhoeden wordt gewaarschuwd. Daar valt te lezen, dat bij de vorming van zo'n voorhoede de samenleving in twee delen wordt gesplitst en dat dan het ene deel zich boven het andere verheven voelt."
B.: "Maar hoe ..."
A.: "Vraagt u zich af hoe er ooit zonder voorhoede een verandering van de wereld tot stand kan komen?"
B.: "Dezelfde schrijver die erop heeft gewezen, dat de filosofen de wereld 'slechts verschillend hebben geïnterpreteerd' heeft niet anders gedaan dan er op wijzen, dat alle historische verandering een gevolg is van de activiteit van de mensen bij het productieproces en dat in een klassenmaatschappij de veranderingen door klassenstrijd, dat wil zeggen door een klasse en niet door de betweters tot stand worden gebracht."
A.: "Maar wat als zo'n klasse anders handelt dan de historische ontwikkeling vraagt?"
B.: "Ik heb een 'ontwikkeling' nog nooit een vraag horen stellen. De veranderingen die de mensen, die hun eigen geschiedenis maken, bij hun praktische werkzaamheid tot stand brengen, dát is nu precies wat men de 'historische ontwikkeling mag noemen."
A.: "Maar die is vaak anders dan men heeft gedacht."
B.: "U wilt zeggen dat zij anders is dan de betweters meenden dat zij zou zijn. Dat komt inderdaad herhaaldelijk voor."
A.: "U zult het toch wel met mij eens zijn dat er dan van een treurige toestand sprake is?"
B.: "U praat als de betweters. Als de geschiedenis een andere loop neemt dan zij naar hun mening zou moeten doen, dan is dat de schuld van de geschiedenis; dan is het niet treurig dat zij de plank zover hebben misgeslagen, maar dan heeft de geschiedenis een treurige situatie tot stand gebracht. Ik zie echter niet in waarom zo'n 'toestand' treurig zou moeten worden genoemd."

LEVERBARE PUBLICATIES

25 jaar 'Daad en Gedachte' - een terugblik	7,50
De 'arbeidersbeweging' en de beweging der arbeiders - 2e dr.	6,—
Beschouwingen over geld en goud - 2e dr.	6,—
Cajo Brendel, Stellingen over de Chinese revolutie	7,50
Maar hoe dan? Enige gedachten over een socialistische samenleving - 4e dr.	6,—
Materie en materialisme - 2e dr.	6,—
Jaap Meulenkamp, 'Wie willen boas blijven' De Oostgroninger landarbeidersstaking van 1929	13,—
Over bolsjewisme en fascisme - 3e dr.	6,—
Henri Simon, Regering, partij en 'Solidariteit' tegen de Poolse arbeiders - 2e dr.	7,50
Was de sociaal-democratie ooit socialistisch? Een beschouwing over haar wezen - 5e dr	6,—
John Zerzan, Wat beloven de jaren '80? De invloed van het kapitalisme op het dagelijks leven in de V.S.	6,—

*Bestellen door overmaking op giro 30 76 95, tnv. Daad en
Gedachte, Lelystad, ovr. de gewenste titel
Prijzen inclusief porto*